

ВПЛИВ СЕЛЕНІТУ НАТРІЮ ТА СЕЛЕНМЕТІОНІНУ НА БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ТА АНТИОКСИДАНТНИЙ СТАТУС КРОВІ КОРІВ

Н. В. Голова

Інститут біології тварин УААН

У статті наведено результати дослідження впливу згодовування селеніту натрію та селенметіоніну на антиоксидантний статус та біохімічні показники крові у корів. Встановлено, що селеніт натрію і селенметіонін вірогідно знижували концентрацію гідроперекисів ліпідів у крові ($P < 0,001$). Ці сполуки приводили до достатнього зростання активності глутатіонпероксидази ($P < 0,05$) у плазмі та еритроцитах дослідних тварин. Під впливом згодовування обох досліджуваних сполук у плазмі крові у півтора раза зростала концентрація селену. Введення до раціону корів селенметіоніну підвищувало концентрацію загального білка та знижувало концентрацію сечовини у плазмі крові. За додавання до раціону селенметіоніну жирність молока корів зростала з 3,52 до 3,74 % ($P < 0,05$).

Серед мікроелементів, необхідних для життєдіяльності тварин, важливу роль відіграє селен [2, 5, 6]. Основною біологічною функцією селену є участь у функціонуванні антиоксидантних ферментів: глутатіонпероксидази, селен-залежної пероксидази нейтрофілів, гліцинредуктази, тіоредуксинредуктази [3].

У Європейському Союзі в якості кормової добавки запроваджено лише неорганічний селен — селеніт і селенат натрію, який додається до раціону в кількості до 0,5 мг/кг сухої речовини корму [10]. В США використовуються як неорганічні, так і органічні сполуки селену, які згодовують коровам у максимальній кількості 0,3 мг/кг сухої речовини (FDA regulations in the United States).

Органічні сполуки селену краще всмоктуються в кишечнику. Це пов'язано з тим, що селенметіонін, як амінокислота, переноситься через мембрану шляхом активного транспорту, тоді як неорганічний селен проникає через неї шляхом пасивної дифузії [15]. Всмоктування у кишечнику неорганічних сполук селену залежить від наявності і співвідношення у раціоні інших мікроелементів, наприклад сірки [9]. Численні дослідження [7, 8, 11–15] показали, що органічні форми селену, особливо селеномісткі дріжджі ефективніше, порівняно до селенітів або селенатів підвищують концентрацію селену в молоці [16], і особливо, у молозиві корів [2, 15].

Метою досліджень, було порівняти дію селеніту натрію і селенметіоніну на антиоксидантний статус і біохімічні показники у плазмі крові.

Матеріали і методи. Дослід проведено у ТЗОВ «1 Травня» Дрогобицького району Львівської області, де було сформовано три групи корів по п'ять голів у кожній. Корови першої (контрольної) групи отримували збалансований за вмістом поживних речовин раціон, що містив сіно лучне — 3 кг, сінаж різнотравний — 12 кг, силос кукурудзяний — 20 кг, барду пшеничну — 20 кг, дерть пшеничну — 3 кг.

Корови другої та третьої (дослідних) груп отримували аналогічні раціони з добавкою селеніту натрію і селенметіоніну по 0,3 мг/кг сухої речовини раціону у перерахунку на селен.

У корів щомісяця брали зразки плазми крові. У плазмі крові визначали вміст і концентрацію гідроперекисів ліпідів [3], малонового діальдегіду, активність супероксиддисмутази, каталази [1], глутатіонпероксидази [4] і глутатіонредуктази, холестерол, триацилгліцероли, сечовину. Вміст селену визначали на атомно-абсорбційному спектрофотометрі S-115 ПК. Отримані цифрові результати опрацьовували статистично.

Науковий керівник: д.с.-г.н. І. В. Вудмаска

Результати та обговорення. Як видно з даних табл. 1 обидві досліджувані сполуки селену приводили до зниження концентрації гідроперекисів ліпідів у плазмі крові корів ($P < 0,001$), причому селенметіонін діяв ефективніше. Подібна тенденція виявлена і для

дієнових кон'югатів ($P < 0,01$). Концентрація малонового діальдегіду була дещо нижчою в обох дослідних груп, але ці дані були невірні.

Таблиця 1

Вміст продуктів перекисного окислення у плазмі крові корів ($M \pm m, n=5$)

Показники	Групи корів		
	Контрольна	1-а дослідна (селеніт Na)	2-а дослідна (Se-метіонін)
Гідроперекиси ліпідів, од. E_{480} /мл	1,276±0,08	0,740±0,046***	0,620±0,059***
Малоновий діальдегід, мкмоль/л	1,475±0,95	1,226±0,085*	1,134±0,112
Дієнові кон'югати, мкмоль/л	10,118±0,73	8,568±0,085	7,319±0,315**

Примітка. * — $P < 0,05$; ** — $P < 0,01$; *** — $P < 0,001$

Сполуки селену впливали на активність глутатіонпероксидази, значно підвищуючи її активність як у плазмі крові, так і в еритроцитах (табл. 2). Зростання активності глутатіонпероксидази у плазмі крові супроводжувалося більшою активністю каталази. Селенметіонін більше підвищував активність глутатіонпероксидази ($P < 0,05$), ніж селеніт натрію, тоді як активність каталази не залежала від виду згодовуваної коровам сполуки селену. На активність супероксиддисмутази у плазмі крові та еритроцитах селеніт натрію і селенметіонін не впливали.

Таблиця 2

Активність антиоксидантних ферментів у крові корів ($M \pm m, n=5$)

Показники	Групи корів		
	Контрольна	1-а дослідна (селеніт Na)	2-а дослідна (Se-метіонін)
Супероксиддисмутаза (плазма), ум.од/мг білка	0,217±0,01	0,243±0,028	0,228±0,013
Супероксиддисмутаза (еритроцити), ум.од/мг білка	2,038±0,11	1,966±0,072	2,103±0,105
Глутатіонпероксидаза, (плазма) мкмоль GSH/мг білка/хв	0,453±0,02	0,610±0,053*	0,699±0,054*
Глутатіонпероксидаза (еритроцити), мкмоль GSH/мг білка/хв	1,143±0,065	1,420±0,075*	1,464±0,087*
Каталаза, ммоль H_2O_2 /мг білка $\times 10^{-7}$	2,144±0,119	2,332±0,079	2,219±0,181

На вміст у крові глюкози і триацилгліцеролів селен не впливав (табл. 3). За згодовування досліджуваних сполук у плазмі крові у 1,5 раза зростала концентрація селену ($P < 0,01$). Обидві сполуки селену зменшували концентрацію холестеролу в крові ($P < 0,05-0,01$). Кількість білка в крові дещо зростала ($P < 0,05$) при введенні до раціону селенметіоніну, а концентрація сечовини при цьому — зменшувалась ($P < 0,05$).

Таблиця 3

Біохімічні показники крові ($M \pm m, n=5$)

Показники	Групи корів		
	Контрольна	1-а дослідна (Селеніт Na)	2-а дослідна (Se-метіонін)
Селен, мкг/л	59,88±5,55	90,96±5,71*	104,98±6,76***
Загальний білок, г/л	72,30±3,31	70,34±3,69	79,92±3,04*
Глюкоза, ммоль/л	2,64±0,15	2,76±0,082	3,04±0,075*
Загальний холестерол, ммоль/л	3,24±0,12	2,61±0,082**	2,78±0,070*
Сечовина, ммоль/л	0,324±0,019	0,310±0,036	0,272±0,016*
Триацилгліцероли, г/л	0,302±0,018	0,301±0,019	0,302±0,024

Добавка до раціону корів сполук селену не впливала на середньодобові надії (табл. 4), проте у молоці корів обох дослідних груп зростав вміст жиру і білка, при цьому у корів, що отримували селенметіонін ці зміни були статистично вірогідними ($P < 0,05$).

Таблиця 4

Молочна продуктивність корів ($M \pm m, n=5$)

Показники	Групи корів		
	Контрольна	1-а дослідна (Селеніт Na)	2-а дослідна (Se-метіонін)
Надій, кг	19,57±1,35	20,43±1,36	19,42±2,01
Жир %	3,52±0,20	3,63±0,12	3,74±0,15*

Загальний білок, %	3,21±0,16	3,30±0,09	3,35±0,22
Лактоза, %	4,85±0,25	4,77±0,31	4,69±0,17

ВИСНОВКИ

1. Уведення до раціону корів метіонату селену призводить до зростання у плазмі крові концентрації загального білка і зниження концентрації холестеролу.

2. Під впливом згодовування сполук селену в плазмі крові та еритроцитах зростала активність глутатіонпероксидази.

3. У молоці корів при згодовуванні їм селеномісних препаратів зростає вміст жиру (3,52 % у контрольній групі, 3,63 % у групі, що отримувала селеніт натрію і 3,74 % — у групі корів, якій згодовували метіонат селену).

Перспективи подальших досліджень. Недостатньо з'ясована дія окремих сполук селену на метаболічні процеси у молочній залозі корів, зокрема його значення для сатурації ненасичених жирних кислот при синтезі молочного жиру. Не досліджений також вплив різних сполук селену на його вміст у молоці та молочну продуктивність корів.

ВЛИЯНИЕ СЕЛЕНИТА НАТРИЯ И СЕЛЕНМЕТИОНИНА НА БИОХИМИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ И АНТИОКСИДАНТНЫЙ СТАТУС КРОВИ КОРОВ

Н. В. Голова

АННОТАЦИЯ

В статье приведены результаты исследования влияния скармливания селенита натрия и селенметионина на антиоксидантный статус и биохимические показатели крови у коров. Установлено, что селенит натрия и селенметионин достоверно уменьшали концентрацию гидроперекисей липидов в крови ($P < 0,001$). Селенметионин больше повышал активность глутатионпероксидазы ($P < 0,05$), чем селенит натрия. Под воздействием скармливания исследуемых соединений в плазме крови в полтора раза увеличивалась концентрация селена. Введение в рацион коров селенметионина повышало концентрацию общего белка и снижало концентрацию мочевины в плазме крови. При добавлении к рациону селенметионина жирность молока коров возросла с 3,52 до 3,74 % ($P < 0,05$).

THE INFLUENCE OF SODIUM SELENITE AND SELEN-METHIONINE ON THE BIOCHEMICAL INDICES OF ANTIOXIDANT BLOOD STATUS OF COWS

N. V. Golova

SUMMARY

The data about the influence of feeding sodium selenite and selen-methionine on antioxidant status and biochemical indices in cows blood are presented in the article. It was established that sodium selenite and selen-methionine reliably decreases the blood level of hydroperoxides ($P < 0,001$). Selen-methionine increases the activity of glutathione peroxidase more than sodium selenite ($P < 0,05$). The blood plasma level of selenium 1,5 fold increases under the influence of feeding both compounds.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Королюк М. А.* Метод определения активности каталазы / М. А. Королюк, Л. И. Иванов, И. Г. Майорова [та ін.] // Лабораторное дело. — 1988. — № 1. — С. 16–18.
2. *Кравців Р. Й.* Роль селену в життєдіяльності тварин (біохімічні, ветеринарно-медичні, екологічні аспекти) / Р. Й. Кравців, Д. О. Янович // Біохімія тварин. — 2003. — Т. 5, № 1–2. — С. 23–38.

3. *Мирончик В. В.* Способ определения гидроперекисей липидов в биологических тканях // Авторское свидетельство СССР № 1084681
4. *Моин В. М.* Простой и специфичный метод определения глутатионпероксидазы в эритроцитах. // Лабораторное дело. — 1986. — В. 12. — С. 724–733.
5. *Снітинський В. В.* Біохімічна роль селена / В. В. Снітинський, Г. Л. Антоняк // Український біохімічний журнал. — 1994. — Т. 66, № 5. — С. 3–16.
6. *Сучков Б. П.* Биохимическая роль селена в организме животных / Б. П. Сучков, Ц. М. Штурман, Д. Г. Халмурадов // Украинский биохимический журнал. — 1978. — Т. 5. — С. 659–672.
7. *Givens D. I.* Enhancing the selenium content of bovine milk through alteration of the form and concentration of selenium in the diet of the dairy cow / D. I. Givens, R. Allison, B. Cottrill [et. al.] // J. Sci. Food Agric. — 2004. — Vol. 84. — P. 811–817.
8. *Gunter S. A.* Effects of supplementary selenium source on the performance and blood measurements in beef cows and their calves. / S. A. Gunter, P. A. Beck, J. M. Phillips // J. Anim. Sci. — 2003. — Vol. 81. — P. 856–864.
9. *Hogan J. S.* Relationships among vitamin E, selenium and bovine blood neutrophils / J. S. Hogan, K. L. Smith, W. P. Weiss [et. al.] // J. Dairy Sci. — 1990. — Vol. 73.— P. 2372–2378.
10. *Ivancic J.* Effect of dietary sulfur and selenium concentrations on selenium balance of lactating Holstein cows / J. Ivancic, W. P. Weiss // J. Dairy Sci. — 2001. — Vol. 84. — P. 225–232.
11. *Juniper D. T.* Selenium Supplementation of Lactating Dairy Cows: Effect on Selenium Concentration in Blood, Milk, Urine, and Feces / D. T. Juniper, R. H. Phipps, A. K. Jones [et. al.] // J. Dairy Sci. — 2006. — Vol. 89. — P. 3544–3551.
12. *Knowles S. O.* Significance of amount and form of dietary selenium on blood, milk and casein selenium concentrations in grazing cows. / S. O. Knowles, N. D. Grace, K. Wurms [et. al.] // J. Dairy Sci. — 1999. — Vol. 82. — P. 429–437.
13. *Ortman K.* Effect of selenate as a feed supplement in dairy cows in comparison to selenite and selenium yeast / K. Ortman, B. Pehrson // J. Anim. Sci. — 1999. — Vol. 77. — P. 3365–3370.
14. *Spears J. W.* Trace Mineral Bioavailability in Ruminants / J. W. Spears // J. Nutr. — 2003. — Vol. 133. — P. 1506S–1509S.
15. *Weiss W. P.* Maternal transfer and retention of supplemental selenium in neonatal calves / W. P. Weiss, V. F. Colenbrander, M. D. Cunningham // J. Dairy Sci. — Vol. 67. — P. 416–420.

Рецензент: с. н. с. лабораторії живлення свиней Салига Н. О.